

ביישפיל: אַריבערטראָגונג

איזיק בלימאן

אויגוסט 2019

די רעדאקטאָר פֿונעם „וועקער“ האָבן אינעם איצטיקן נומער גע-
מאַלדן, אז מע עפֿנט אַ קאָנקורס פֿאַר ייִדישע שרייבערס.
דער זשורנאַל וועט אָננעמען נישט-געדרוקטע דערציילונגען און
אַנדערע קורצע פּראָזעווערק (צווישן 800 און 1,200 ווערטער) ביזן
23סטן אויגוסט, ווען אַ פּאַנעל פֿון דריי אָנגעזעענע ייִדישע שרייבערס
— קטלא קניא, י. פֿלאַוויוס און חיים שטערן — וועט אויסקלייבן די
געווינערס.

די מחברים פֿון די בעסטע ווערק וועלן באַקומען געלטפּריזן צווישן
50 און 250 דאָלאַר. לויט דער אָפֿיציעלער מעלדונג וועלן די אַ-
ריינגעשיקטע ווערק „אָפּגעשאַצט ווערן דורך אַ ריי פֿאַקטאָרן: אַריגי-
נעלן אינהאַלט, רייכקייט און שעפֿערישקייט פֿון שפּראַך, שעפֿערישקייט
פֿון דער דערציילונג, גראַמאַטיק און דעם אימפּאַקט אויף דעם לייע-
נער“. מע קען אַרייַנשיקן דערציילונגען און פּערזענלעכע געשיכטעס
— מיט אַן אמתדיקן נאָמען צי אָנאַנימערהייט — אויף דעם אַדרעס:

vekerjournal@gmail.com

דער רעדאקטאָר פֿונעם „וועקער“, באַקאַנט אונטערן פּעננאָמען
„ראובן“, האָט דערקלערט אז דער ציל פֿונעם קאָנקורס איז אָנצומוטיקן
ייִדיש-רעדערס (מענער און פֿרויען) צו שרייבן שעפֿעריש. „חסידים
האָבן ווייניק געלעגנהייטן צו אַרבעטן מיט זייערע טאַלאַנטן“, האָט
ראובן באַטאָנט, „און אַזעלכע טאַלאַנטן ווי שרייבן, זינגען און מאַלן
ווערן כמעט נישט געפֿלעגט [דערמוטיקט] און ליידער צו מאַל אַפֿילו

אונטערדריקט.

א צווייטע סיבה פֿאַרן קאַנקורס איז צו דערמוטיקן נייע שרייבערס אַריינצושיקן זייערע ווערק אינעם „וועקער“ גופא: „פֿיקציע איז בכלל אַ זשאַנער וואָס מע קען כמעט נישט ביי אונדז. מע זעט זייער זעלטן קורצע דערציילונגען אין חסידישע אויסגאַבעס. אַפֿילו ווען שרייבן איז יאָ געמוטיקט איז עס אויך מיט פֿיל תנאים וועלכע נעמען אַרויס דאָס גאַנצע חיות דערפֿון.“ די ווערק פֿון דריי געווינערס, ווי אויך די ווערק פֿון אַנדערע קאַנקורענטן, וועלן פובליקירט ווערן אין קומעדיקע נומערן „וועקער“ (חודש תשרי און ווינטער).

דער נייער שרייבֿקאַנקורס ביים „וועקער“ איז נישט דער איינציקער אויף דער פֿרומער ייִדישער גאָס. אַ פֿריוואַטע ברוקלינער ביבליאָטעק, „Reserve“, Book a „Library“ האָט לעצטנס לאַנצירט אַ שרייבֿקאַנקורס, אויך מיט געלט־פֿריזן. דער קאַנקורס איז אָבער זייער אַנדערש פֿונעם קאַנקורס ביים „וועקער“: קודם־כל דאָרפֿן די ווערק געשריבן ווערן אויף ענגליש פֿאַר אַ יוגנטלעכער לייענערשאַפֿט (צווישן 10 און 18 יאָר). דערצו שטעלט מען זייער אַ סך באַגרענעצונגען אין שייכות מיטן אינהאַלט: דער העלד פֿון דער דערציילונג דאַרף בייקומען עפעס אַ נסיון, וואָס פֿאַרשטאַרקט זײַן אמונה אינעם אייבערשטן. די דערציילונג טאָר נישט דערמאָנען קיין קאַנטאַקט צווישן מענער און פֿרויען, טאָר נישט פֿאַרקומען אין ארץ־ישראל אָדער מיט העלדן וואָס ווילן עולה זײַן, טאָר נישט זאָגן בפֿירוש צי ברמז אַז „עלטערן, רבנים אָדער לערערס זענען נישט גערעכט“. די דערציילונג טאָר אויך נישט חוזק מאַכן פֿון מיצוות און נישט דערמאָנען קיין מאָדערנע טעכנאָלאָגיעס וואָס ערלעכע ייִדישע קינדער טאָרן נישט ניצן. אַזוי גערופֿענע „אומ־רעגולערע“ מענטשן, למשל די וואָס גייען אין טעראַפֿיע, טאָרן נישט פֿיגורירן אין דער דערציילונג.

אין קאַנטראַסט מיטן ענגליש־שפּראַכיקן קאַנקורס פֿון דער פֿריוואַט־טער ביבליאָטעק איז דער קאַנקורס פֿון „וועקער“ אַ סך מער אַ פֿרייע, קינסטלערישע אונטערנעמונג. דער „וועקער“ וויל געבן הדרכה און חי־זוק — לאַוו־דווקא צו היטן תורה־ומצוות (כאַטש דאָס קען נישט שאַטן), נאָר צו אַקטואַליזירן די אינערלעכע טאַלאַנטן וואָס מע האָט אפֿשר נאָך נישט אויסגעפֿרוווט.

אין דעם זינען איז בעסער צו פֿארשטיין די כוונה פֿונעם קאָנקורס פֿון „וועקער“ נישט אין קאָנטעקסט פֿון אַנדערע קאָנקורסן פֿאַר פֿרומע שרייבערס, נאָר דווקא אין ליכט פֿון די שרייבֿקאָנקורסן וואָס זענען פֿאַרגעקומען אין דער וועלטלעכער ייִדישער געשיכטע. אין די 1930ער יאָרן האָט דער ייִוואָ אָרגאַניזירט קאָנקורסן פֿאַר אויטאָביאָגראַפֿיעס פֿון יוגנטלעכע שרייבערס. פֿראַפֿעסאָר צירל קוזניץ, וואָס האָט אָנגעשריבן אַ בוך וועגן דער געשיכטע פֿון ייִוואָ, זאָגט אַז די צילן פֿון די קאָנקורסן זענען געווען סײַ פֿראַקטיש, סײַ אידעאָלאָגיש: זיי האָבן נישט נאָר צו־געצויגן אַ נייעם דור שטיצערס פֿון ייִוואָ און אַריינגעבראַכט מאַטעריאַל וואָס האָט געקענט אַריינגענומען ווערן אין אַרכיוו, נאָר זיי האָבן אויך „געשאַפֿן אַ פֿאַרום פֿאַר דער ייִדישער יוגנט אין די 1930ער זיך אַרייַנצוטראַכטן אין זייערע פֿערזענלעכע איבערלעבונגען און אויסצודריקן זייערע אינערלעכע האַפֿענונגען און שעפֿערישע אימפּולסן“. צוליב דעם וואָס יונגע יידן האָבן נישט געהאַט די זעלבע פֿראַפֿעסיאָנעלע מעגלעכקייטן ווי נישט־ייִדן איז זייער באַטייליקונג אין די קאָנקורסן געווען „אַ מיין טעראַפֿיע, וואָס האָט פֿאַרשטאַרקט זייער חשק בייצוקומען די אַ שוועריקייטן“ וואָס זיי האָבן גלייכצייטיק באַשריבן פֿאַרן אַרכיוו. אויסצוגן פֿון די אויטאָביאָגראַפֿיעס קען מען געפֿינען אויף ענ־גליש אינעם בוך „Awakening“, „Lives“ צונויפֿגעשטעלט פֿון יחיאל (דזשעפֿרי) שאַנדלער.

אין 1942 האָט דער ייִוואָ געעפֿנט אַ קאָנקורס פֿאַר אויטאָביאָגראַפֿיעס פֿון ייִדישע אימיגראַנטן כדי בעסער צו פֿארשטיין — און נאָך אַ מאָל, צו פֿאַראייביקן אינעם אַרכיוו — די איבערלעבונגען פֿון יחידים וואָס האָבן פֿאַרלאָזט די אַלטע היים זוכן אַ ניי לעבן אין אַמעריקע. טייל פֿון די העכער 200 אויטאָביאָגראַפֿיעס וואָס דער ייִוואָ האָט אָנגעזאַמלט זענען אַרויס אין בוכפֿאַרעם אויף ענגליש אונטערן טיטל „My America“, in is Future רעדאַגירט פֿון דזשאַסעלין כהן און דניאל סאַיער.

צווישן די ניסטע פֿרווון צו זאַמלען ייִדיש־ליטעראַרישן מאַטעריאַל דורך אַ קאָנקורס איז געווען דער קאָנקורס פֿון דער ייִדישיסטישער אָרגאַניזאַציע „יוגנטרוף“ אין 2012. דער ליטעראַרישער פֿאַרנעם איז געווען אַ ביסל ברייטער ווי דער איצטיקער קאָנקורס פֿון „וועקער“,

ווייל „יוגנטרוף“ האָט אָנגענומען סײַ דערציילונגען און אַרטיקלען, סײַ פּאָעזיע. וואָס שײַך דער צאָל פּאָטענציעלע קאָנקורענטן איז אָבער דער פּאַרנעם פֿון „וועקער“ אַוודאי גרעסער. (אַגבֿ, דער אינטערנעץ־פּאַרום „קאווע־שטיבל“, וואָס איז אָפּילײַרט מיטן „וועקער“, האָט פֿריער גע־פֿירט אַ קאָנקורס פֿאַר פּאָעטן. וועגן דעם איז אַרויס אין „פּאַרווערטס“ אַן אַרטיקל פֿון ד״ר שלום בערגער.)

מיר ײִדישיסטן, וואָס האַלטן אַזוי פֿון דער שײַנער ײִדישער לײַטעראַטור פֿון אַ מאָל, וואָלטן באַמט געדאַרפֿט אונטערשטיצן אַזעלכע אונטערנעמונגען פֿון חסידישע ײִדן, וועלכע שטעלן זיך פֿאַר אַ ציל צו פֿאַרמערן די צאָל ײִדיש־שרײַבערס און דערהײבן דעם ניוואָ פֿון זײַער קונסט. ווי אַזוי קען מען שטיצן דעם שרײַבקאָנקורס? איינעם תּישׂר־נומער וועט מען אָנאַנסירן די געווינערס און דרוקן זײַערע ווערק. זאָל מען באַשטעלן און איבערלײענען דעם קומעדיקן נומער, און פֿאַרשפּרייטן די ידיעה אַז שפּעריש שרײַבן אויף ײִדיש וועט נאָך האַבן אַ קיום צווישן די ײִדיש־רעדנדיקע מאַסן!